

XII LONAŃSKI ZJAZD BIBLIJNY

Na Uniwersytecie Katolickim w Louvain (Belgia) odbył się w dniach 29—31 sierpnia b. r. dwunasty z kolei zjazd biblijny. W zjeździe uczestniczyło około 120 biblistów z różnych krajów Europy i Ameryki. Głównym celem zjazdu było przeprowadzenie wszechstronnej syntezy wypowiedzi współczesnej nauki biblijnej na temat Psalmów i Psalterza. Zasadniczym przedmiotem obrad były więc problemy związane z interpretacją Psalmów. Wachlarz zagadnień poruszonych był jednak szerszy i obejmował problematykę qumrańską, której poświęcono szereg wykładów.

Pierwszy cykl referatów miał na celu podsumowanie wyników badań naukowych z zakresu egzegezy Psalmów. Ks. Prałat J. Coppens, dziekan wydziału teologicznego na Uniwersytecie w Louvain, nakreślił główne kierunki interpretacji Psalmów od ubiegłego stulecia. Zdaniem prelegenta, prace H. Gunkela stanowią punkt zwrotny w historii egzegezy Psalmów. Dawniejszą egzegezę charakteryzowało żywe zainteresowanie zagadnieniami autorstwa i czasu powstania poszczególnych Psalmów. Głównymi przedmiotami dyskusji były podówczas problemy dotyczące ich charakteru tworców zbiorowych względnie indywidualnych oraz ich interpretacji historycznej względnie proroczej i mesjańskiej. Pod wpływem H. Gunkela zwrócono baczniejszą uwagę na sytuacje życiowe, przeważnie kultowe, w których powstały poszczególne gatunki literackie Psalterza: hymny, lamentacje, pieśni dziękczynne, itd. Główną troską współczesnych egzegetów jest określić jak najściślej te sytuacje, aby tym sposobem pojąć celowość poszczególnych gatunków i pojedynczych Psalmów. Francuska szkoła biblijna odnosi się jednak krytycznie do kierunku prac wszczętego przez H. Gunkela. W swym referacie Ks. Prałat J. Coppens starał się zbić zarzuty stawiane przez głównych przedstawicieli tej szkoły, jakimi są E. Pouchard i A. Robert, oraz O. R. Tournay ZK., profesor Szkoły Biblijnej w Jerozolimie.

Ks. kan. A. Descamps, profesor Uniwersytetu w Louvain, podsumował w swym referacie wyniki 25 lat prac naukowych nad gatunkami literackimi Psalterza, podkreślając wpływ H. Gunkela i S. Mowinckela na egzegezę Psalmów w okresie tego ćwierćwiecza. Prelegent przypomniał, że w myśl założeń H. Gunkela styl, czyli forma literacka,

stanowi główną podstawę do odtworzenia sytuacji, czyli określonych funkcji życia religijnego, które odzwierciedlają gatunki Psalmów. Styl jest zaś cechą dzieła literackiego odrębną od jego treści, choć ściśle z nią związana. Do odtworzenia sytuacji, z której Psalmi się wywodzą, przyczyniają się jedynie cechy stylistyczne właściwe poszczególnym gatunkom literackim.

O. J. De Fraine T.J., profesor wydziału teologicznego Ojców Jezuitów w Louvain, poruszył w swym referacie zagadnienie stosunku Psalmów do mitów kananejskich, częściowo przejętych przez szczepy izraelskie. Na podstawie szeregu przykładów zaczerpniętych zwłaszcza z Psalmów 29, 48, 68, 74, 82 i 91, prelegent starał się wykazać, iż psalmiści nadali mitom kananejskim znaczenie nowe, zgodne z duchem monoteistycznym Jahwizmu.

Ks. P. Van den Berghe z Gandawy podał syntetyczny przegląd prac na temat zagadnienia „ubogich“, *anim* i *anawim*, w Psalterzu. Zdaniem prelegenta nie sposób ująć w ramy jednej sztywnej teorii wszystkie teksty odnoszące się do tej kategorii Izraelitów. Należy przyjąć, że wyrazy te określały pierwotnie klasę społeczną o specyficznym charakterze socjo-ekonomicznych. Drogą rozwoju nabrały one jednak znaczenia religijnego i określały w okresie późniejszym Izraelitów bogobojnych. Prelegent przygotowuje obszerniejszą pracę na temat.

Ks. Edw. Lipiński poruszył w swym referacie problem „*Psalmów królowania Jahwy*“, tzn. Psalmów 47, 93, 96—99. Prelegent nakreślił współczesny stan badań, przeprowadził krytykę poszczególnych opinii i wypowiedział się za pochodzeniem kultowym tego gatunku literackiego. Funkcja liturgiczna, z której te Psalmi się wywodzą, jest bądź intronizacją Jahwy na szczycie Syjonu po dorocznej procesji kultowej z arką przymierza w święto Szałasów, bądź epifanią Jahwy stanowiącą punkt kulminacyjny tejsze uroczystości, która po okresie wygnania babilońskiego nabrała cech iscie eschatologicznych. Dalsze badania winny sprecyzować charakter tej epifanii kultowej oraz określić stosunki między drugą częścią księgi Izajasza, powstałą pod koniec niewoli babilońskiej, a „*Psalmami królowania Jahwy*“.

Drugi cykl, liczący cztery referaty, dotyczył używania Psalmów w Synagodze starożytnej i w Kościele pierwotnym. Ks. A. Arens z Trewiru zaznajomił uczestników zjazdu z wynikami swych prac badawczych nad pochodzeniem zbioru Psalmów, czyli Psalterza. Prelegentowi udało się odkryć klucz do zrozumienia podziału Psalterza na pięć ksiąg oraz porządku poszczególnych Psalmów w każdej księdze. Mianowicie, podział Psalterza i rozkład Psalmów jest zależny od treści perykop Pięcioksięgu czytanych w synagogach od czasów przedchrześcijańskich. Lektura Tory odbywała się w synagodze co sobotę i była rozłożona na trzy lata. Do każdej perykopy dostosowany był Psalm, którego treść miała pewne choćby bardzo subtelne związki z tematem lekcji wziętej z Pięcioksięgu. Psalmi 1—41 towarzyszyły lekturze księgi Rodzaju, Psalmi 42—72 lek-

turze księgi Wyjścia, itd. Sobotnia lektura Pięcioksięgu w synagodze stanowi zatem funkcję życia religijnego, w której powstał zbiór Psalmów, czyli Psalterz. Natomiast owe nabożeństwa synagogałne nie stanowią na ogół sytuacji, z której wywodzą się poszczególne Psalmy wchodzące w skład Psalterza.

O. Mal. Martin T.J., profesor Papieskiego Instytutu Biblijnego w Rzymie, uwypuklił w swym odczycie wpływ Psalmów na parafrazę tekstu biblijnego w targumach babilońskich Pięcioksięgu i Proroków pochodzących z Genizy Kairskiej i ze zbiorów Firkowicza w Leningradzie. Świadczy to, twierdził prelegent, że Psalterz odgrywał znamienne rolę w nabożeństwach synagogałnych i zajmował poczesne miejsce w życiu religijnym starożytnych gmin żydowskich.

Ks. kan. A. Rose z Namur podkreślił w swym wykładzie wpływ greckiego tłumaczenia Psalmów na ukształtowanie się tekstu ewangelicznego przepowiedni i opisu Męki i Zmartwychwstania Pańskiego.

O. J. Dupont OSB. z opactwa św. Andrzeja w Brugii wygłosił bardzo ciekawy referat o interpretacji chrystologicznej Psalmów w Dziejach Apostolskich. Prelegent starał się wykazać, że Psalmi są cytowane jako własne słowa Chrystusa. Należy stąd wnioskować, że wedle pojęć pierwotnej gminy chrześcijańskiej Dawid napisał Psalterz *in persona Christi*, mówiąc o Chrystusie jak o sobie samym. Oczywiście trzeba starannie odróżniać ową chrześcijańską „reinterpretację“ Psalterza, opartą zresztą z reguły na wersji greckiej, od znaczenia pierwotnego Psalmów biblijnych.

Na trzeci cykl składało się pięć referatów z zakresu studiów qumrańskich. Ks. kan. R. De Langhe, profesor semistyki na uniwersytetach w Louvain i w Nijmegen (Holandia), zajął się w swym odczycie problemem granic Ziemi Świętej wytkniętych w XXI-ej kolumnie apokryfu aramajskiego księgi Rodzaju. Apokryf ten pochodzi z I-go wieku przed Chr. P.

Ks. J. Carmignac, redaktor naczelny czasopisma międzynarodowego „Revue de Qumran“, wykazał na podstawie przykładów, iż hymny qumrańskie posiadają rytm bardzo regularny i są podzielone na strofy. Zdaniem prelegenta należy stąd wnioskować, że brak rytmu regularnego w szeregu Psalmów biblijnych wskazuje na skażenie tekstu pierwotnego.

Ks. M. Delcor, profesor Instytutu Katolickiego w Tuluzie, poruszył w swym referacie zagadnienie domniemanego posłannictwa „Mistrza sprawiedliwego“. Prelegent starał się wykazać, że w oczach członków gminy qumrańskiej „Mistrz sprawiedliwy“, założyciel sekty, był jakby nowym Mojżeszem, pośrednikiem nowego przymierza, a zarazem Sługą cierpiącym drugiej części księgi Izajasza.

Ks. M. Baillet z Jerozolimy zaznajomił uczestników zjazdu z wartością części manuskryptów 4-tej groty qumrańskiej, której odczytanie i opublikowanie zostało mu powierzzone. Chodzi przeważnie o różne fragmenty tekstów liturgicznych, z których niektóre zdają się pochodzić

z początku II-go wieku przed Chr. P., czyli jeszcze z okresu poprzedzającego założenie sekty. Prócz tego należy wymienić fragmenty Reguły Zrzeszenia, które uzupełniają niektóre luki zwoju wydanego kilka lat temu.

O. J. Van der Ploeg ZK., profesor na Uniwersytecie Katolickim w Nijmegen, mówił w swym referacie o pojęciu życia wiecznego w tekstach qumrańskich. Wnioski prelegenta były raczej negatywne: zdaniem Ojca Van der Ploeg'a teksty dotąd wydane nie zawierają danych jednoznacznych o sposobie, w jaki członkowie sekty pojmowali życie zagrobowe. Charakterystyczny sposób chowania zmarłych członków zrzeszenia nie pozwala jednak wątpić, iż wierzyli oni w istnienie życia pozagrobowego.

Trzydniowe obrady biblistów przybyłych z różnych krajów przyczyniły się do bardziej wszechstronnego naświetlenia problematyki Psalmów biblijnych i qumrańskich, a ponadto dały możliwość ustawienia niektórych problemów w ich kontekście socjo-historycznym, odróżniając pierwotny sens i funkcję Psalmów od późniejszej ich interpretacji chrześcijańskiej i ich użytku na zebraniach starożytnych gmin żydowskich. Zjazd dał swym uczestnikom sposobność zaznajomienia się z dorobkiem naukowym innych biblistów. Osiągnięcia przedstawione podczas zjazdu winny być początkiem dalszych studiów, których doniosłość wynika zarówno z poczesnej roli, jaką Psalterz odgrywa w życiu liturgicznym Kościoła, jak i z ogólnego zainteresowania, jakim współcześni bibliści dają księgę Psalmów.

Warto jeszcze zaznaczyć, że w salach *Collège du Pape* została urządzona wystawa najnowszych publikacji biblijnych z zakresu egegezy Starego Testamentu. Uczestnicy mogli również nabyć V-ty tom serii *Recherches Bibliques*, który zawiera referaty wygłoszone na zjeździe biblijnym w 1959 r. Przypominamy, że zjazd ten był poświęcony literaturze i teologii Pawłowej.

Zarząd Uniwersytetu dał uczestnikom zjazdu sposobność zobaczenia filmu krótkometrażowego przedstawiającego życie Uniwersytetu Katolickiego w Louvain, na który uczęszcza obecnie 15.000 studentów. Ponadto, wieczorem drugiego dnia zjazdu, miało miejsce krótkie przyjęcie w nowowynbudowanym *Collège de St. Pie X*. Uroczyste przyjęcie w *Collège du Pape* zakończyło XII-ty zjazd biblijny w Louvain. Następny zjazd odbędzie się w sierpniu 1961 r.

Louvain

Ks. EDWARD LIPIŃSKI